

Alpska konvencija – Sporazum o varstvu Alp

1 SPLOŠNO O ALPSKI KONVENCIJI

1.1 Vsebinska področja in cilji

V izhodiščih Alpske konvencije je zapisano, da so Alpe največji enotni naravni prostor Evrope: označujejo jih skupna, specifična in raznolika narava, kultura in zgodovina, so enkratni življenjski, gospodarski, sprostitveni in kulturni prostor v srcu Evrope. Zaradi velikih razlik v pravnih ureditvah, stopnji gospodarskega razvoja, poseljenosti in prometni obremenitvi alpskega sveta ter zaradi vse večje ogroženosti tega prostora je treba različne gospodarske interese uskladiti z naravovarstvenimi in okoljskimi zahtevami, kar bo zapisano v skupnem, mednarodno obvezujočem dokumentu in posebnih, vsebinsko usmerjenih, spremljajočih dokumentih – protokolih za najpomembnejše družbene in gospodarske dejavnosti. Temeljni namen podpisnic Alpske konvencije je preprečevanje nadaljnega ogrožanja Alp; upoštevanje odgovornosti povzročitelja za morebitne posledice na dejavnosti v okolju in izvajanje enotne politike varstva alpskega sveta z medsebojnim sodelovanjem pri razreševanju vseh pomembnih vprašanj.

Za dosego zastavljenega cilja so potrebni ukrepi za razreševanje naslednje problematike:

- prebivalstvo in kulturo je treba ohranjati in razvijati na podlagi kulturne identitete domačega prebivalstva,
- pri prostorskem načrtovanju je treba upoštevati racionalno rabo prostora in zahteve za ohranjanje zdravega naravnega okolja,
- varstvo zraka je treba zagotoviti z zmanjševanjem škodljivih emisij na območju Alp in zunaj njega,
- varstvo tal je treba doseči z zmanjšanjem posegov v tla, z uporabo neškodljivih kmetijskih in gozdarskih proizvodnih tehnik za okolje in s preprečevanjem erozije,
- v vodnem gospodarstvu je treba ohranjati zdrav vodni sistem s pomočjo čiščenja voda in z neškodljivimi posegi pri izrabi vodne energije,
- varstvo in nego naravnega okolja je treba zagotoviti z varovanjem narave in krajine ter z renaturacijo ekosistemov,
- hribovsko kmetijstvo je treba zaradi ohranitve tradicionalnega gospodarjenja v kulturni krajini razvijati na način, sprejemljiv za okolje, in z upoštevanjem vse težjih razmer za gospodarjenje,
- gorsko gozdarstvo je treba izvajati zaradi ohranjanja, utrjevanja in obnavljanja gozdnih funkcij,
- turizem in preživljanje prostega časa je treba razvijati skladno z varstvom okolja in socialnimi zahtevami,
- v prometu je treba zmanjšati obremenitve in tveganja medalpskega in meddržavnega prometa čez Alpe do stopnje, ki je primerna za okolje,

- v energetiki je treba pri proizvodnji, prenosu in rabi energije upoštevati varovanje okolja in ukrepe za zmanjševanje porabe energije,
- pri ravnanju z odpadki je treba upoštevati načelo zmanjševanja odpadkov in naravne razmere v alpskem prostoru.

Za podrobnejše oblikovanje navedenih ciljev in pripravo ukrepov za njihovo uresničitev se pripravijo in sprejmejo posamezni protokoli, ki začnejo veljati, ko jih ratificirajo vsaj tri države podpisnice Alpske konvencije. Z njihovim sprejetjem lahko pričakujemo omejevanje pri posameznih dejavnostih, pa tudi finančne spodbude iz domačih virov ali virov Evropske unije.

1.2 Kronologija

Pobudo za pripravo Alpske konvencije sta dala v letu 1988 nemški minister za varstvo okolja in jedrsko varnost, pred tem pa že CIPRA kot nevladna organizacija. Po dogovoru predstavnikov alpskih držav in takratne Evropske gospodarske skupnosti so udeleženske pripravile nacionalna poročila, na podlagi katerih je bilo izdelano skupno poročilo o stanju okolja v Alpah. Na temelju tega poročila je bila oblikovana in v dneh od 9. do 11. oktobra 1989 sprejeta v Berchtesgadnu v Nemčiji na prvi mednarodni konferenci za zaščito Alp (prva Alpska konferenca) Resolucija o zaščiti Alp, s katero so se udeleženske obvezale, da bodo pripravile Konvencijo o varstvu Alp in ustrezne spremljajoče protokole. Predsedovanje je prevzela Avstrija, ki je bila tudi gostiteljica druge Alpske konference novembra 1991 v Salzburgu, na kateri sta bila sprejeta Konvencija o varstvu Alp ter sklep o pripravi posameznih protokolov in ustanovitvi ustreznih delovnih skupin.

S sklepom te konference je predsedstvo od Avstrije prevzela Francija, za operativno delo med konferencami je bil odgovoren odbor visokih uradnikov predstavnikov držav pogodbenic. Francija je leta 1994 v Chambéryju sklicala tretjo Alpsko konferenco. Na njej je bilo ugotovljeno, da so Alpsko konvencijo podpisale vse pogodbenice, da je nova, deveta pogodbenica na tej konferenci postal Monako, da so Francija, Italija, Slovenija, Nemčija, Monako in Evropska skupnost podpisali protokole o Urejanju prostora in trajnostnem razvoju, Varstvu narave in urejanju krajine ter Hribovskem kmetijstvu. Italija je prevzela predsedstvo Delovne skupine za opazovanje Alp.

Za Francijo je predsedovanje Alpske konference za dve leti prevzela Slovenija. Ker pa je Konvencija o varstvu Alp začela veljati marca 1995, potem ko so jo ratificirali parlamenti Nemčije, Francije, Slovenije, Avstrije in Liechtensteina, je bilo treba sklicati prvo uradno, sicer že četrto Alpsko konferenco v enem letu. Na povabilo Slovenije so se februarja 1996 na Brdu zbrali ministri pogodbenic in podpisnic. Na srečanju so bili sprejeti protokol Gorski gozd, protokol Turizem ter poslovnik Alpske konference in Stalnega odbora. Konferenca je soglasno sklenila, naj Slovenija nadaljuje s predsedovanjem. Tako je Slovenija prevzela prvo uradno predsedovanje in ga je opravljala do oktobra leta 1998, ko je na peti Alpski konferenci na Bledu predsedovanje prevzela Švica. Na tej konferenci so bili sprejeti protokol Varstvo tal, protokol Energija, sprejete so bile usmeritve za delovanje sistema za opazovanje in obveščanje o Alpah – SOIA pri posameznih podpisnicah, kakor tudi na skupni mednarodni ravni.

1.3 Organizacija, organi, obveznosti

Po Konvenciji o varstvu Alp je najvišji organ Konferenca pogodbenic (Alpska konferenca), ki praviloma zaseda redno vsaki dve leti, sedež po državah pa se menja po vsakem rednem zasedanju Alpske konference. Zasedanj Alpske konference se udeležujejo države pogodbenice² (Nemčija, Slovenija, Avstrija, Francija, Monako in Liechtenstein) in podpisnice³ konvencije (Švica, Italija in Evropska unija). Na zasedanjih imajo status opazovalke mednarodne vladne organizacije (Organizacija združenih narodov) in njene specializirane agencije ter Svet Evrope, mednarodne nevladne organizacije, čezmejna združenja alpskih teritorialnih skupnosti (Alpe-Jadran, Arge Alp, COTRAO in druge) ter druge evropske države. Ta določba velja tudi za udeležbo na sejah Stalnega odbora Alpske konference in na sejah delovnih skupin za pripravo protokolov in se v praksi dokaj uspešno izvaja. Alpska konferenca predvsem sprejema protokole, določa in priporoča ukrepe za uresničevanje ciljev na področju raziskav, sistematičnih opazovanj (Sistem za opazovanje in informiranje o Alpah) ter skrbi za sodelovanje med državami na pravnem, znanstvenem, gospodarskem in tehničnem področju.

Izvršilni organ Alpske konference je Stalni odbor, ki ga sestavljajo predstavniki pogodbenic in podpisnic Alpske konvencije, predseduje pa mu predsedujoča država Alpske konference. Stalni odbor vsebinsko pripravlja zasedanja Alpske konference, predlaga ukrepe¹ za izvajanje določb konvencije in njenih protokolov, usklajuje osnutke protokolov z vidika celote in jih predlaga Alpski konferenci. Priprava protokolov poteka v mednarodnih delovnih skupinah, ki jih po sklepih Stalnega odbora vodijo posamezne države pogodbenice ali podpisnice konvencije.

2 SISTEM OPAZOVANJA IN INFORMIRANJA O ALPAH (SOIA)

2.1 Organizacija

Podpisnice Alpske konvencije se zavedajo, da je poznavanje stanja in sprememb podlaga, brez katere ni in ne bo možno spremljati izvajanja in presojeti učinkovitosti skupne politike. Zato so začele z dejavnostmi za vzpostavitev sistema opazovanja in informiranja o Alpah (SOIA), in sicer z oblikovanjem predloga organizacije sistema in opredelitvijo njegove vsebine. Izhodišče za opredelitev vsebine sistema je bila zahteva po racionalni, izvedljivi organizacijski obliki, ki ne bo zahtevala vzpostavitve novih struktur, ampak bo na najučinkovitejši način povezovala posamezne že obstoječe strukture podpisnic.

Za izvedbo nalog, povezanih s sistemom opazovanja in informiranja o Alpah, je bila ustanovljena posebna delovna skupina. Na podlagi večletnega dela je skupina pripravila programske usmeritve ter predlog organizacije sistema opazovanja in informiranja o Alpah.

Na podlagi smernic Alpske konference je SOIA organizirana tristopenjsko:

- strateška raven

Vlogo strateške ravni ima Stalni odbor Alpske konference (SO AK), ki določa strateške usmeritve in ustanovi Delovno skupino za opazovanje Alp ter sprejema programske usmeritve, določa pravila za obveščanje in seznanjanje z rezultati ali njihovi objavi ter o porazdelitvi stroškov, povezanih s tem. Za svoje delo je odgovoren Alpski konferenci.

- vodilna raven
Vlogo vodilne ravni ima Delovna skupina za opazovanje Alp (DS OA), ki nadzira delovanje SOIA, pripravlja programske smernice za izvajanje strateških usmeritev, sprejema programe dela, presoja rezultate izvajanja programov dela, sprejema letna poročila o delu ter SO AK predlaga dodatne ukrepe za pravilno in učinkovito delovanje SOIE. Za svoje delo je odgovorna SO AK.
- izvršilna raven
Izvršilna raven je operativna struktura SOIE. Sestavljajo jo komunikacijski centri držav (KC) pogodbenic, ki delujejo po načelu solidarnosti in opravljajo izvršilne funkcije SOIE, ter na mednarodni ravni koordinacijska enota. Za svoje delo je odgovorna DS OA. Komunikacijski centri oblikujejo podrobnejše programe za izvajanje sprejetih programov dela, usklajujejo izvajanje programov dela na nacionalni ravni, zbirajo in obdelujejo podatke in informacije. V skladu z odločitvami SO AK dajejo na voljo izdelke SOIE in zagotavljajo obveščanje o njih ter sestavljajo poročila o delu.

Koordinacijska enota pripravlja podrobnejše programe dela za njihovo izvedbo, sprejema podatke od KC-ja ter usklajene podatke pošilja KC-ju, sestavlja letno poročilo SOIE. Opravlja tudi naloge, ki so v skupnem interesu, predvsem pa zagotavlja usklajevanje dejavnosti SOIE z dejavnostmi Evropske agencije za okolje (EAO), sodeluje z mednarodnimi organizacijami, ki opravljajo podobne naloge, določa pogoje delovanja in upravljanja telematične komunikacijske mreže med KC-ji ter skrbi za zunanje stike ob udejanjanju študij ali opravljanju storitev, povezanih z izvajanjem programa dela. Vlogo koordinacijske enote opravlja Skupni raziskovalni center Evropske unije v Ispri (Italija). Dejavnosti SOIE so opredeljene z dveletnimi programi.

2.2 Vsebina

Na podlagi vsebine dela Alpske konvencije in njenih protokolov je bil izdelan podroben pregled področij, ki so predmet sodelovanja SOIE, ter opredeljene glavne kategorije za njihovo spremljanje. Ti rezultati so bili podlaga za začetek delovanja SOIE leta 1994. V obdobju 1995-1996 so bili izdelani prvi poskusni projekti. Njihov glavni namen je bil vzpostaviti prve instrumente, potrebne za izvajanje sistema SOIA. Izvedeni so bili naslednji poskusni projekti:

- Seznam organizacij za raziskave o Alpah
Glavni rezultat projekta je banka podatkov o organizacijah za raziskave o Alpah. Informacije so dostopne na naslovu:
<http://rea.ei.jrc.it/ap/SOIA/en/pp1.html>.
- Sociodemografski kazalci
Glavni namen projekta je bil razviti usklajen način zbiranja in obdelave sociodemografskih podatkov, ki bi prikazal možnosti za oblikovanje skupnih kazalcev. Rezultat projekta je baza podatkov, ki vključuje podatke o glavnih sociodemografskih značilnostih, stanju ter gibanju prebivalstva. Podatki bodo na voljo na WWW mreži.
- Kartografija sociodemografskih kazalcev
Glavni namen projekta je bil pripraviti osnovno karto območja Alpske

konvencije in upravne delitve ter izdelati kartografsko predstavitev sociodemografskih kazalcev. Rezultat projekta so osnovne karte območja konvencije in njegova upravna delitev do ravni NUTS 3 ter tematske karte sociodemografskih kazalcev. Rezultati bodo na voljo na WWW mreži.

□ Katalog virov podatkov o Alpah

Glavni cilj projekta je bil proučiti možnosti za prenos obstoječih nacionalnih katalogov virov podatkov na standardni format (UDK, različica 3.0), ki je podlaga za katalog virov podatkov EAO (CDS), proučiti vsebino nacionalnih katalogov podatkov glede na strukturo poročila EAO ter dati predlog elementov kataloga, ki bi bil posebej namenjen Alpski konvenciji in njenim protokolom. Rezultati projekta so pokazali, da je na podlagi nacionalnih katalogov mogoče oblikovati katalog virov podatkov o Alpah, da je vsebina približno enaka vsebini kataloga virov podatkov EAO in da je zato mogoče uporabiti izdelke EAO (programska oprema ipd.). Projekt vsebuje tudi predlog načina udejanjanja kataloga virov podatkov o Alpah.

□ Telematske komunikacije

Cilj projekta je bil vzpostavitev poskusne komunikacijske službe, ki bi omogočila presojo tehnične in organizacijske izvedljivosti računalniško podprtega komunikacijskega sistema, namenjenega komuniciranju med posameznimi komunikacijskimi centri.

Rezultat je Web strežnik, dostopen komunikacijskim centrom, in omogoča naslednje informacije: poročila, pomembna za SOIO, dostop (GIS) do kart sociodemografskih kazalcev, osnovnih kart ter drugih rezultatov poskusnih projektov.

V obdobju 1997-1998 so bili izdelani naslednji projekti:

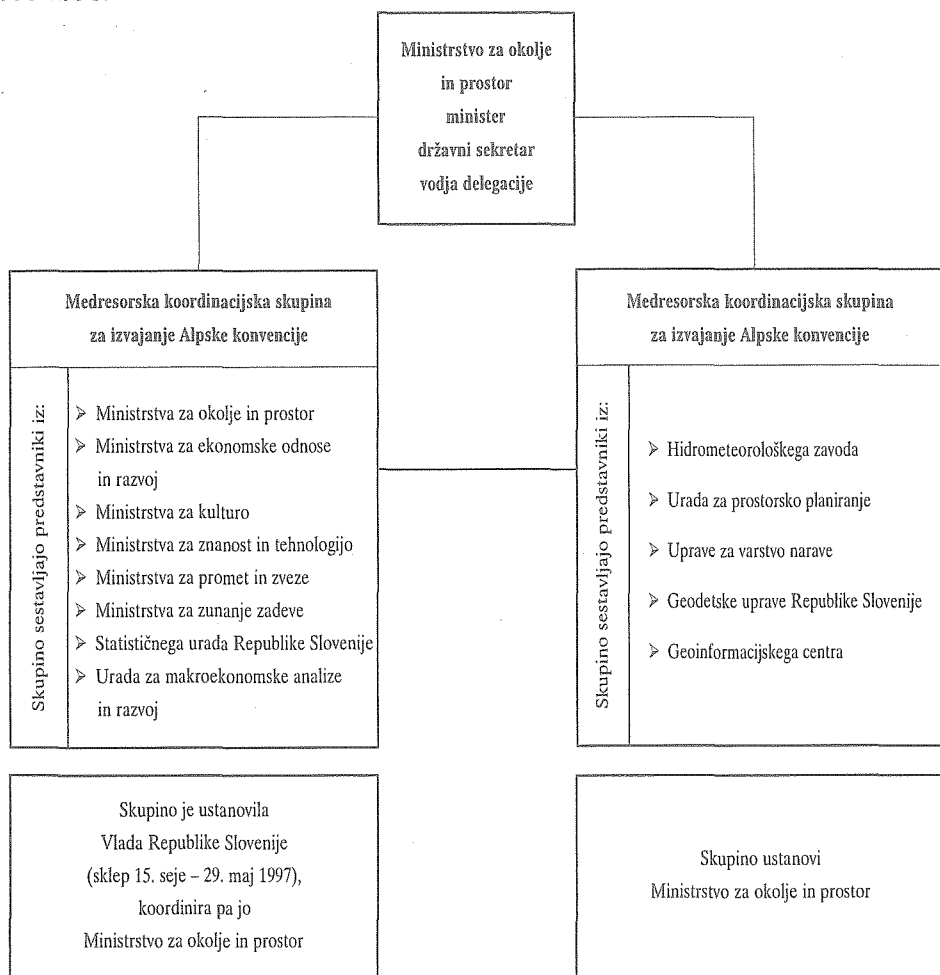
- okoljski kazalci za opredelitev okoljskih kazalcev v okviru SOIE,
- socioekonomski kazalci za opredelitev osnovnih kazalcev gospodarskega položaja na območju konvencije,
- sistem informiranja o raziskovanju Alp za vzpostavitev sistema informiranja o raziskovanju Alp (SIRA), ki bo omogočal zbiranje in dopolnjevanje informacij o raziskovalni dejavnosti na območju konvencije,
- katalog virov podatkov in tezavrus za izdelavo kataloga virov okoljskih podatkov ter sodelovanje ustanov pri zajemanju in zbiranju podatkov,
- kartografija za izdelavo vrste digitalnih kart kot podlage za prikazovanje posameznih kazalcev in rezultatov poskusnih projektov,
- računalniško podprt komunikacijski sistem za pospešitev izmenjave informacij med podpisnicami in distribucijo izdelkov sistema SOIE.

2.3 Področje kartografije

To področje dejavnosti je razdeljeno na dva dela: izdelava osnovnih in tematskih kart. Leta 1997 se je začel prvi del, drugega pa bo treba opraviti v letu 1999, potem ko bo končano zbiranje podatkov za kazalce. Osnovne karte vsebujejo naslednje elemente: topografijo, hidrologijo, poseljenost, infrastrukturo in zavarovana območja. Tematske karte vsebujejo kartografski prikaz okoljskih in socioekonomskih kazalcev. Odločeno je bilo, da se za karte uporabi azimutna projekcija Lambert Azimutal, tako da bo zagotovljena združljivost s podatki GISCO; za obdelavo in izdelavo kart je bil izbran program Arc/Info.

Komunikacijski centri držav pogodbenic Alpske konvencije so privolili, da Koordinacijska enota lahko takoj začne pripravljati karte v merilu 1 : 500 000 na podlagi sprejete tehnične specifikacije za posamezne karte. Po natančni določitvi predlogov lahko v to delo vključijo neodvisnega zunanega izvajalca. Komunikacijski centri so bili zaproseni, da imenujejo strokovno mesto za stike, ki bo lahko dajalo informacije o stroških zbiranja podatkov in razpoložljivosti sredstev, hkrati so dobili zahtevo, da zberejo podatke v merilu 1 : 500 000. Doslej sta digitalne podatke poslali Slovenija in Italija. Švica, Francija in Avstrija datotek zaenkrat ne moreta dostaviti iz pravnih razlogov, vendar o tem še nismo sprejeli končne odločitve. Monako in Liechtenstein ne bosta poslala podatkov, saj so le-ti razvidni iz podatkov njunih sosednjih držav (Francije in Švice); Nemčija bo odgovorila do konca marca 1999.

Dr. Milan Naprudnik je bil predsednik Stalnega odbora Alpske konference v obdobju 1995-1998.

Priloga: Organizacija povezovanja v Sloveniji

Vir:

Ministrstvo za okolje in prostor, Jančič, M., *Alpska konvencija v Sloveniji*. Ljubljana, 1997, str. 91-93

- 1 Sprejeti ukrepi imajo značaj mednarodne pravne pogodbe, po ratifikacijah v parlamentih držav – pogodbenic so jih le-te dolžne uveljavljati prek sprememb predpisov – zakonov, razvojnih programov ter finančnih načrtov.
- 2 Pogodbenice so države, ki so konvencijo podpisale in ratificirale v parlamentu.
- 3 Podpisnice so konvencijo podpisale, ne pa še ratificirale in zato zanje konvencija še ne velja.

dr. Milan Naprudnik
Ljubljana

Prispelo za objavo: 1999-01-22

OGIS (Open GIS Specification) standard

Izvleček

V prispevku je pregled organizacije in ciljev konzorcija Open GIS (OGC), ki razvija niz industrijskih standardov za zagotavljanje medopravnosti v geografskih informacijskih sistemih (GIS). Tehnologijo Open GIS tvori standardna specifikacija vmesnikov. To je obsežna programska arhitektura, ki je zasnovana kot podlaga za odprte obdelave GIS-ov. Cilj je vzpostavitev nevtralnega vmesnika za zagotovitev učinkovite povezave med različnimi programskimi orodji GIS-ov. Predstavljena je tudi evropska pobuda GIPSIE v sklopu OGC-ja.

Ključne besede: GIS, GIPSIE, Open GIS

Abstract

The paper presents an overview of the organization and the objectives of the Open GIS Consortium (OGC), developing a set of industrial standards aiming to support multitasking between the Geographic Information Systems (GIS). The Open GIS technology consists of a comprehensive standard specification of interfaces that are aimed to establish a neutral interface supporting effective linking between various GIS software tools. An outline of the European GIPSIE initiative in the framework of the OGC is also given.

Keywords: GIS, GIPSIE, Open GIS

1 UVOD

V devetdesetih letih smo priča mnogih pobud in pospešenega razvoja številnih računalniških standardov za zagotavljanje povezljivosti raznolikih informacijskih sistemov. Na tehnološkem področju GIS-ov se formalna standardizacija razvija pod okriljem odgovornih organizacij za standardizacijo, kot so: globalni ISO (TC 211 –